

INZICHT IN

Kunnen wij werkelijk in contact komen met overledenen? Schreven T. E. Lawrence, Arthur Conan Doyle en Godfried Bomans na hun dood verder? Is spiritisme een hersenschim of zit er meer achter? Onder redactie van **Noud van den Eerenbeemt** en **Simon Vinkenoog**, met medewerking van **Nel Noordzij**.

FONTEIN FOLIO

De Orde der Verdraagzamen

I. VPRO-uitzending van 16 november 1973

'De Orde der Verdraagzamen is een groep mensen die op aarde leven en mensen die door hun dood reeds de geestelijke wereld hebben betreden. Zij bevordert de onderlinge samenwerking tussen geest en stof op alle mogelijke wijzen voor zover die niet strijdig zijn met haar doel.

De Orde der Verdraagzamen doet haar leden de gelegenheid aan de hand zichzelf te ontwikkelen op geestelijk gebied. Zij geeft daarvoor regelmatig bijeenkomsten, zowel in het openbaar als in besloten groepen waar de grote levensvragen en -problemen worden besproken.'

Aldus de voorzitter van de Orde der Verdraagzamen ter inleiding van een VPRO-uitzending op 16 november 1973. Tijdens deze uitzending ging het medium Karel van der Nagel in trance en sprak door hem een van de reeds overgegangene leden van de Orde der Verdraagzamen.

De navolgende tekst is het letterlijke verslag van de uitzending:

Goeden avond.

Mag ik aan het begin van deze zitting van tevoren stellen, dat er geen zuiver persoonlijke vragen mogen worden gesteld; daarop krijgt u namelijk geen antwoord. Alle andere vragen zullen worden beantwoord voor zover dat mogelijk is. U dient er rekening mee te houden, dat ook wij in onze van de uwe verschillende staat nu niet bepaald alwetend of onfeilbaar zijn. De antwoorden, die u krijgt zijn misschien een mogelijkheid voor u om enige discussie te voeren of - zo u wilt - er eens verder over na te denken. Heeft u vragen?

Hoe is het om dood te zijn?

Dat zal verschillen van persoon tot persoon. Wat mij betreft, ik voel me er best bij. In het begin is het altijd een beetje een schok, dat zult u begrijpen. Voor mij was de situatie zo, dat ik tijdens het sterven al enig contact had. Ik zag licht. Ik meende mijn vader en moeder te zien. Ik heb inderdaad later mijn moe-

der aangetroffen. Mijn vader schijnt een illusie geweest te zijn. Althans, die heb ik eerst veel later weer aangetroffen.

Daarna is er een periode waarin je wat warrig en rustig bent. Je voelt je als een kind; je moet a.h.w. weer leren lopen en leren praten. Wanneer dat voorbij is, heb je een veel grotere vrijheid. Je heb eigenlijk veel meer mogelijkheden dan je als mens hebt. Dat ligt voornamelijk aan het feit, dat je in de geest in een totaal andere toestand leeft bent a.h.w. energie.

Plaats is een kwestie van voorstelling. *Communicatie* is als het projecteren van een soort film, van een geheel beeld zodat je elkaar veel duidelijker verstaat. Voor sommige mensen is daar een bezwaar aan verbonden: je kunt moeilijk liegen, omdat je niet een deel van een mededeling kunt wegfilteren. Dat is ontzettend moeilijk, dat lukt eenvoudig niet.

Wat mij betreft: ik vind het heel erg prettig in mijn nieuwe toestand. Als ik uw wereld bezie, heb ik niet bepaald heimwee. Maar ik zeg: dat is een persoonlijke kwestie.

Wanneer bent u overleden en wie bent u?

Mijn naam, dat zou een persoonlijke vraag zijn en zoals ik heb gezegd, wordt die niet beantwoord. Wij hebben daarvoor een goede reden. Er is namelijk een soort ruilhandel in persoonlijkheden waarvan vooral de minder lichtende figuren in onze wereld nogal eens gebruik maken. Mijn naam heeft weinig meer te zeggen. De tijd, dat ik gestorven ben . . . Welk jaar hebben we nu? 1973? Dan moet ik zijn overgegaan in 1902. (Overgaan is in deze kring het gebruikelijke woord voor doodgaan. Het komt op hetzelfde neer, maar het klinkt vriendelijker.)

Komt u vaak terecht in een rol van verschillende personen?

Neen. Dat zou men misschien van het medium kunnen zeggen. Ik ben op het ogenblik mijn eigen 'ik', mijn eigen persoonlijkheid, die ik op het medium projecteer. Misschien is het goed om dit kort uiteen te zetten.

Het is ongeveer als volgt: Daar wij energie zijn, kunnen we ingrijpen in de energie van de mens. Dat komt in feite neer op de mogelijkheid om het zenuwstelsel te manipuleren. Dat is alleen mogelijk, indien de eigen persoonlijkheid van degene die wij gebruiken is verdrongen. Dat kan geheel zijn en dan spreken we van uittreding; dat kan gedeeltelijk zijn en dan spreken we van oversluiting en moet je domineren. De eerste toestand waarmee we op het ogenblik werken is wel de eenvoudigste. Degene die spreekt, is - al klinkt dat u misschien ongeloofwaardig - werkelijk iemand die dood is. Ik ben gestorven. Ik speel geen rol. Ik ben

mezelf. Maar ik moet mijn persoonlijkheid uitdrukken - en dat is meestal een nadeel - door het lichaam van een levende persoon, waardoor ik enigszins belemmerd word in het uitdrukken van wat ik precies ben geweest. Je kunt je vorm niet veranderen. Je kunt niet alle gebaren zonder meer overnemen. Je bent soms enigszins geblokkeerd, omdat gewoontegezegden zodanig worden gestimuleerd, dat zo'n gedachtenspoor (dat is een vastliggende associatie in de hersenen) niet kan worden ontgaan en dan komen de standaard-uitdrukkingen, die je dan later moet opvangen door er andere woorden aan toe te voegen. Het is dus niet zo dat ik de rol speel. Als wij dat voor het medium zouden moeten zeggen: Als we uitgaan van onze groep, dan hebben we op het ogenblik een kleine 30 sprekers.

Ik neem aan, dat die allen te eniger tijd wel via het medium zijn doorgekomen in de loop van een jaar. Zouden wij dat willen berekenen over de gehele tijd dat het medium voor onze groep werkt (ongeveer 25 jaar), dan zullen we waarschijnlijk komen tot een kleine duizend-persoonlijkheden. U zult begrijpen, dat het voor de toehoorders niet altijd mogelijk is de ene persoon van de andere te onderscheiden. Maar daar gaat het ook niet om. Het gaat erom denk-materiaal te geven, de mensen te helpen zich een beeld te vormen van ons bestaan, maar ook om zich een beeld te vormen van hun eigen wereld.

Heeft u invloed op levende mensen? Kunt u hen beletten over te steken, in het verkeer bijvoorbeeld?

Laten we het zo zeggen: Je kunt iemand wel in bezit nemen. Er bestaat een vorm van bezetenheid. Maar dit is zeker niet iets wat in de sferen, in de kring waarin ik verkeer, wordt gedaan. Je zou daarmee de vrije wil van een persoonlijkheid aantasten en dat doe je eenvoudig niet. Als iemand wil oversteken en je bent in de buurt, dan moet er een zeker contact zijn, een harmonie, daardoor kun je die persoon op een gegeven ogenblik een schokje geven, waardoor hij even blijft staan en zo aan een gevaar ontkomt. Maar als hij met alle geweld wil oversteken, dan kun je dat niet doen zonder zijn eigen faculteiten helemaal uit te schakelen. En daarmee ontstaat er een probleem, want dan neem je de verantwoordelijkheid op je van al wat er verder gebeurt. Dat is iets wat men niet pleegt te doen, tenzij het voor heel veel mensen van onnoemelijk belang is. Zelfs dan gebeurt dat alleen, indien een groot aantal entiteiten (persoonlijkheden aan onze kant) het daarover eens zijn. Alleen, wij besluiten wel iets vlugger dan de officiële instanties in uw kringen. Het is dus geen belemmering

voor een plotseling ingrijpen. Kort geleden is dat nog enkele malen gebeurd. We hebben o.m. een moordaanslagje verijdeld. Aan de andere kant (dat was op de Philippijnen) hebben we duidelijk gemaakt dat een gepretendeerde moordaanslag er geen was.

Daar was nl. iemand, die een moordaanslag op zijn vrouw in scène had gezet om daarmee zijn machtshandhaving mogelijk te maken. Dat was voor ons minder aanvaardbaar.

Je kunt de mensen wel suggereren: Kijk eens daar, dan zie je wat er aan de hand is. In deze zin kun je als geest dus wel degelijk invloed uitoefenen. Maar wat de mensen daarmee doen, ja, dat moeten ze dan zelf maar weten.

Zoudt u Nixon kunnen laten aftreden?

Och, gezien het grote aantal mensen dat daar al mee bezig is, geloof ik niet dat onze steun daarbij noodzakelijk is. Bovendien vergeet men wel eens één ding: Juist de kwaliteiten, die Nixon als president minder begeerlijk maken, zijn dezelfde die het hem mogelijk hebben gemaakt buitenlandse successen te boeken. Zo is er aan de ene kant door zijn fouten en feilen heel veel goeds tot stand gekomen, terwijl aan de andere kant men begint te ontdekken dat politiek een onzindelijk spel is. Maar dat is zeker niet altijd in de U.S.A. het geval. Overal waar macht gepaard gaat met het vermogen tot het manipuleren van kapitalen, het manipuleren van mensen zijn praktijken in gebruik, die op z'n minst genomen onzindelijk zijn. Ik geloof overigens, dat ze de mens eigen zijn, want dergelijke dingen zult u ook in het zakenleven soms tegenkomen. Waar een mens macht begeert, reageert hij amoreel. Ik hoop, dat u mij dit commentaar niet kwalijk neemt.

Hoe komt het dat u in zo'n moderne terminologie spreekt, hoewel u in 1902 bent overgegaan . . .

Dat is heel eenvoudig omdat, als ik zou spreken in de trant die ik eens heb gebruikt, ik voor u heel wat minder aanvaardbaar en ook verstaanbaar zou zijn. Ik beschik over de woordenschat van het medium. Ik beschik voortdurend over de evaluatie van stoffelijke waarden, die door vele persoonlijkheden uit de sferen regelmatig wordt gedaan. Wij hebben een redelijke kennis van alles wat er gaat gebeuren. Wij zijn op de hoogte van AJAX-FEIJEN-OORD, van HOLLAND-BELGIË, zo goed als van Nixon, de situatie van Chili, de krankzinnige ontwikkelingen op de Philippijnen of wat u verder meer wilt.

Zelfs de autoloze zondag is ons niet voorbij gegaan, zij het dan dat wij zowel de ergernis als de rust daarvan door de mensheid

uitgestraald ontvingen. Het zijn de gedachten van de mens, die ons treffen. Ik kan u zeggen, dat er een zeer sterke neiging is gekomen bij vele automobilisten om toch eens heel goed te denken in het voordeel van de Arabieren. Het schijnt, dat een beetje benzine een groot verschil maakt bij morele verontwaardiging.

Wie zal Nederland-België winnen?

Ik ben wel geen voetbal-expert, maar ik kan u net zo goed een tip geven als een van de anderen met dezelfde feilbaarheid. De mogelijkheid lijkt mij dat het eerste doelpunt zou kunnen worden gescoord door België. Ik meen echter, dat Nederland winnend uit de strijd zal komen, ofschoon ik dat niet helemaal kan thuisbrengen, daar ik - als ik probeer de ontwikkelingen te volgen - een tegen-doelpunt schijn te zien. Het kan ook een nabije misser zijn. Nederland schijnt zich echter de winnende te voelen. Dat is het enige dat ik u kan zeggen. Per slot van rekening: de tijd ligt voor ons niet zo gemakkelijk en onmiddellijk open, zeker niet wanneer we tijdelijk gebonden zijn aan het voertuig van het medium. Aan de andere kant: wat zegt het mij eigenlijk hoe het balletje rolt?

Bent u begraven of gecremeerd? Stelt u prijs op bloemen op uw graf?

In mijn tijd was crematie nog niet in. Ik ben dus begraven en - als u mij de term niet kwalijk neemt - tot wormenvoer gedegradeerd. Natuurlijk heeft men mij veel bloemen gebracht. Ik moet zeggen dat ik mij verheugd heb over de kwaliteiten, die men na mijn verscheiden bij mij had ontdekt. Deze hebben mij meer plezier gedaan dan de bloemen.

U houdt wel van grapjes, geloof ik.

Inderdaad. Niet grapjes in die zin dat je een grap maakt alleen om grappig te zijn. Als je terugkijkt vanuit de sferen naar het stoffelijk leven, dan zie je dat erg veel wat heel dramatisch leek in wezen grappig is.

Ik amuseer mij met mijn dwaasheden. Ik had eigenlijk op aarde moeten weten dat ik een dwaas was, maar zeker niet de enige, dan had ik ongetwijfeld gelukkiger geleefd. U moet mij dus niet kwalijk nemen, dat ik zo en dan die uitdrukkingen kies, die wat vrolijker zijn. De mensen zijn geneigd om van de dood iets weemoedigs en mistroostigs te maken. Datzelfde doen ze toch niet als ze een bloembol in de aarde poten, want dan denken ze aan de bloem die komt.

Ik zou zeggen: een mens sterft. Soms voor zijn tijd, omdat hij het gevoel heeft nog langer te moeten leven. Een andere keer is hij

blij toe dat hij er eindelijk van af is. In beide gevallen is er een zekere reden tot vreugde. De smart is voor degenen die achterblijven, niet voor degene die gaat. Het is misschien wel eens goed als de mensen daar eens een keer aan denken, vandaar mijn neiging naar humor.

Kent u angst?

Dit is wel een gewetensvraag. Ik geloof niet dat ik angst ken. Neen, voor zover ik mij herinner uit mijn geestelijk bestaan, ben ik nooit bang geweest. Dat is zo geweest kort na de overgang; het 'even wennen' aan de nieuwe situatie, maar daarna heb ik nooit angst gekend. Dat is misschien wel een van de kenmerkende verschillen tussen een geestelijk bestaan dat - zoals dat deftig heet - lichtend is. Het is een bestaan waarin je leeft in blijheid, in de zon. Als je zover bent, is er geen angst meer. Bij de mens is er altijd een angst, ook al erkent hij die meestal niet helemaal. Het menselijk gedrag wordt heel sterk door allerlei angsten bepaald; althans het mijne zeker indertijd. En juist die vrijheid zou een aanbeveling moeten vormen voor het bestaan in onze wereld. Ik wil u helemaal niet aanpraten dat u nu maar meteen moet doodgaan. In de eerste plaats doet u het toch niet. In de tweede plaats zoudt u er niets aan hebben, want u moet ook op aarde leven. De dood is niet iets om bang voor te zijn, want als je eenmaal over die eerste schok heen bent, is het inderdaad een bestaan zonder angst.

Het is een gewetensvraag: heeft u een geweten?

Als u geweten bedoelt in de stoffelijke vorm, dan geloof ik dat ik dit mag ontkennen. Het stoffelijke geweten is nl. $\frac{3}{4}$ dressuur en $\frac{1}{4}$ angst.

Indien u bedoelt, of ik besef heb van goed en kwaad en mij daarnaar richt, ja, dan heb ik dat inderdaad. Er zijn dingen die ik doe, omdat ik weet dat ik daardoor een antwoord krijg uit een sfeer, die ik misschien niet eens helemaal besef. Indien ik daaraan beantwoord, dan voel ik mij vrij en gelukkig. Er zijn ook dingen, die ik zou kunnen doen, maar daardoor zou ik mij afsluiten van al wat rond mij is; ik zou geïsoleerd raken. Dit alles te zamen zou men een soort geweten kunnen noemen, veronderstel ik.

Kunt of wilt opnieuw geboren worden of blijft u liever waar u zit?

Of ik opnieuw geboren wil worden? Neen. Als het onvermijdelijk is, natuurlijk. Op dit moment bestaat er voor mij geen enkele noodzaak en ook zeker geen neiging daartoe.

Of ik blijf zitten waar ik zit? In de eerste plaats is de geest door

haar wezen uitermate mobiel. Maar in de tweede plaats heb ik toch wel de behoefte om nog méér te begrijpen. En meer begrijpen heet dan in vaktermen: een hogere sfeer bereiken. Het komt erop neer, dat je de verhoudingen en werkingen juist ziet. Dat betekent dus, dat ik nog voortdurend bezig ben om verder te gaan, omdat ik nu gelukkig ben, niet geloof gelukkiger te kunnen worden, maar omdat ik toch een zekere bevrediging voel in het juist te kunnen reageren op de werkelijke samenhang. Ik hoop, dat ik daarmee de vraag toch beantwoord heb, want zoals u haar stelde in een directe samenhang lijkt mij dat wat moeilijk.

Kunt u de mensen die in Hilversum met u praten beschrijven?

Dat is heel moeilijk, want dan zou ik gelijktijdig hier en ginds moeten zijn en zo ver heb ik het nog niet gebracht. Er is een dame, die er zo nu en dan een beetje lacherig bij zit. Er zijn twee heren. De een is wat jonger, de ander is wat ouder, als ik me niet vergis. Ik kan u echter geen definitieve beschrijving geven, omdat ik alleen kan aftasten, terwijl ik het medium beheers. Anders valt mijn contact met het medium weer uit en voordat ik dat weer heb opgebouwd, verloopt er enige tijd. Er staat ook nog iemand bij, die grinnikt, maar ik weet niet waarom.

Kunt u een beschrijving geven van uw wereld?

Dat is een vraag, die we heel vaak krijgen. Daar bestaat een standaard antwoord op: Vertel een neger eens hoe het eruit ziet in een iglo van een eskimo. Het is een moeilijk probleem. 'Uitzien' in de zin van vorm is er in de sferen, althans in de bewustzijnstoestand waarin ik vertoef, niet meer bij. Er zijn werelden, die u een soort conglomeraat van allerhande idealen en gedachten zouden kunnen noemen. Daarin bestaan landschappen, zelfs huisjes, kleine tempeltjes etc., er zijn bloemen, geïdealiseerde stoffelijke (aardse) bloemen, er zijn ook vlinders en vogels, er zijn mensen die daarvan hebben gehouden. Maar dat alles is toch iets wat op zichzelf instabiel is.

Indien ik mijn wereld zou moeten beschrijven, zou ik zeggen: het is eigenlijk een soort psychedelisch effect. Communicatie zou je kunnen vergelijken met een reeks klanken die op je af komen. Die klanken wekken dan voorstellingen in je. Daarnaast heb je iets wat lijkt op allerhande kleuren, die vaak zeer sterk wisselen. Die geven de stemming aan en vaak ook een verdere nadruk aan de betekenis van hetgeen je in die lagere trilling hebt ontvangen. Trilling heb ik hier overigens als vergelijkende term gebruikt. Het is moeilijk om u een wereld te beschrijven. Laat mij

u een paar dingen zeggen, die in onze wereld bestaan en die bij u niet zo gemakkelijk te vinden zijn.

Als ik denk aan een bepaalde *plaats* en ik kan die plaats op welke wijze dan ook definiëren, dan bevind ik mij op die plaats alleen door eraan te denken.

Tijd is voor mij een soort elastiek. Ik kan, wanneer ik de aardse tijdrekening aanhoud, soms in één seconde uren nadenken, terwijl andere ogenblikken, die mij seconden toeschijnen bij u misschien wel 10 jaar kunnen omspannen. Er is dus geen parallel t.a.v. het tijdsbegrip. Tijd is bij mij een zuiver persoonlijke kwestie. Bij u is het ook wel een persoonlijke kwestie, maar dermate genormaliseerd door de beweging van de aarde en de indeling daarvan, dat u daarom aan een vaste tijdsindeling bent gebonden. Dat bestaat bij mij niet.

Als ik iets wil *weten*, kan ik de vraag stellen. Als ik lang genoeg vraag, komt er een antwoord. Is het antwoord niet begrijpelijk, dan kan ik mijn vraag variëren en ik krijg een antwoord dat iets begrijpelijker is. Je kunt dus voortdurend verdergaan al vraagt dat inspanning.

Er bestaat geen *slaap*. Je hebt niet de noodzaak het werkelijk actieve bewustzijn tijdelijk door een pseudo-activiteit te vervangen waarin je dan je innerlijke problemen aan jezelf moet etaleren en eventueel even wat lucht scheppen op geestelijk terrein. Dat bestaat eenvoudig niet. Het leven is een continu contact met anderen, vol verrassende ontdekkingen, vol vreugdige herkenningen en daarnaast met een gevoel van verbondenheid dat zo sterk is, dat ik er eigenlijk geen woorden voor kan vinden.

Als ik spreek tot deze wereld of als ik iets doe op deze wereld, dan is dat niet omdat ik dat nu zo belangrijk vind. U bent het misschien wel met mij eens dat het niet zo belangrijk is, maar het belangrijke voor mij is, dat we te zamen zijn. Mensen en geesten daar moet geen verschil tussen zijn, want we zijn van één oorsprong.

Ten slotte geloof ik, dat we één gemeenschappelijk doel hebben. We zijn niet helemaal volledig, indien we elkaar niet kunnen aanvaarden. Zo is mijn wereld. En omdat allen, die tot mijn besefsgroep behoren in mijn wereldje ook zo zijn, kunt u wel nagaan dat het een uitermate intens en gelijktijdig ook blij bestaan is. Ik hoop, dat ik u iets heb kunnen zeggen, maar zoals ik al zei: vertel eens aan een neger hoe het eruit ziet in een iglo van een eskimo.

Waar verdwijnt u weer naartoe?

Om het heel eenvoudig te zeggen: ik ga naar huis. Ik ga weer naar mijn eigen wereld toe en de beperkingen, die er voor mij zijn geweest doordat ik mij heb gebonden aan het zenuwstelsel van een mens, verdwijnen weer. Wanneer ik daar ben, dan is er geen plaats te bepalen. Het is gewoon het herstellen van een contact, dat voor mij normaal is. En dan kan daar misschien weer de noodzaak zijn dat ik ergens anders naartoe ga om te spreken misschien of om iets anders te doen. Dat zal ik dan ongetwijfeld doen, omdat het voortvloeit uit dat geheel waar ik nu eenmaal bij behoor.

Ondervindt uw persoon daar geen hinder van?

Het gaat allemaal op basis van vrijwilligheid. Dat is ook iets wat mensen zich erg moeilijk kunnen voorstellen. Bij ons is werken iets wat je niet hoeft te doen; er is geen noodzaak. Als ik niets wil doen, dan doe ik niets. Maar het feit, dat er iets moet worden gedaan dat ik kan doen, om welke reden dan ook, is voor mij het voelen van een intens contact opnemen met de gemeenschap, waartoe ik behoor en vaak ook met de daar omheen liggende kringen of sferen van mensen en van geesten, die ik niet als directe contacten ken, maar die ik gevoelsmatig toch aanvaard als behorend tot wat ook ik ben. Dat kan wel eens hinderlijk zijn natuurlijk. Op dit ogenblik dat ik met u zit te praten b.v. zijn mijn faculteiten om contact op te nemen met anderen aanmerkelijk beperkt. Ik kan nu misschien twee of drie van mijn broedersoortgenoten nog direct bereiken, maar ik kan geen communicatie voeren met vele gelijktijdig. Normaal kan ik 100 tot 150 inkomende signalen ontvangen en verwerken zonder dat mij dat moeite kost. Ik ben dus wel beperkt en dat is wel eens lastig, inderdaad.

Aan de andere kant staat daar een gevoel van bevrediging tegenover en daarom acht ik het de moeite waard.

II. Licht dat door vormen kenbaar wordt

Ik heb de mensen lief. Niet om wat zij zijn en niet om wat zij dromen, niet om wat zij doen, maar om wat zij kunnen zijn, wanneer zij niet meer schromen om waarlijk mens te zijn.

Dit thema heeft natuurlijk zijn achtergronden. Wanneer je vanuit mijn huidige toestand de mens in de stof beziet, zie je die mens als een soort lichtende vlek, waarin allerhande kleurvariaties een rol spelen en het licht soms sterker, soms zwakker wordt.

Soms, opeens, zie je in die mens schoonheid. Vraag je je af, wat het is, dan blijkt het alleen mogelijk, dit meer technisch te ver-

klaren. Er is een activiteit van een chakrum, een plotselinge uitwaaiering van energie in de aura.

Maar op zo'n ogenblik zie je opeens wat een mens kàn zijn. Dan weet je wel dat die mens niet zo is, dat dit maar een kort ogenblik is, dat weer voorbijgaat. Maar zolang het duurt is het als een mooie zonsondergang. Zo dadelijk is het nacht en kun je weer kijken naar sterren, naar een wolk die voor de maan drijft. Toch blijf je die wonderlijke gloed onthouden, die je even aanschouwde, het schouwspel van die oranje schijf, die in veelkleurigheid langzaam wegzinderde tot het grijs werd. Een dergelijk beeld blijft je lang bij.

Ik heb waarlijk de mensheid lief. Ik ben eens mens geweest en heb, zoals alle mensen gevochten en gezocht, fouten gemaakt en dwaasheden begaan. Maar wanneer ik zie, hoe tussen al deze op zichzelf niet bepaald bewonderenswaardige zaken de schoonheid steeds weer oplaait kun je haast niet anders meer dan zeggen: *Schepper, ik ben u dankbaar, dat U dit tot stand hebt gebracht.*

Wanneer je kijkt naar de uitstraling van een mens zie je ook vaak hoe - als zilveren en gouden slingers - gedachten weggaan, hoe voertuigen gaan naar andere werelden en het ik zich bevindt in een toestand, die voor het stoffelijke bewustzijn niet eens kenbaar is.

Dan zie je ook hoe dat ene moment van schoonheid, dat je in die mens voor een kort ogenblik zag, op vele plaatsen en op vele verschillende niveaus herhaald wordt. Je ziet, hoe er een harmonie tot stand wordt gebracht, waarbij die ene mens met zijn gedachten, dromen, onbewust verlaten van het lichaam, verknoopt wordt op harmonische wijze met een kosmos die je zelf, ook al ben je geest, nog niet volledig kunt overzien.

Dan ontstaat er een blijheid in je. Niet, dat ik dan juichend en jubelend door de sferen ga, roepende: Ik heb een mens gezien.

Maar ergens in mij spreekt dan iets en zegt: Ja, ik heb in een eenvoudige mens ergens een brokje van het eeuwige licht gezien. Ik heb achter al die sluiers van onbewustzijn, eenzijdigheid en beperktheid opeens het oneindige voor korte tijd aanschouwd.

Rond dit oneindige groepeerden zich de vele mogelijkheden en eigenschappen van die mens tot een geheel dat verbluffend, overrompelend schoon was.

De wereld zoals je die als mens beziet is niet bepaald volmaakt. Je ziet dwaasheden, hartstochten, onbegrip, misverstanden en onverschilligheid en vraagt je als mens waarschijnlijk wel eens af of dit nu zin heeft, of dit nu betekenis kan hebben in de

eeuwigheid. Dat komt omdat je maar één klein deel van de werkelijkheid ziet.

Om de wereld lief te kunnen hebben, de mens en de mensheid lief te kunnen hebben, moet je verder zien dan het uiterlijk alleen. Je moet gaan begrijpen, hoe alle mensen te zamen veel meer betekenen en veel meer zijn dan ooit stoffelijk kenbaar kan worden.

Je moet beseffen hoe in de mensen krachten ontstaan waarop de eeuwige krachten kunnen antwoorden. Je moet zien, hoe soms de kosmos zelf samengebald lijkt te worden tot een bolbliksem, die voor een ogenblik een mens treft, schijnt te exploderen en te verdwijnen, maar een schemerend licht, een aura van energie achterlaat die je verstomd doet staan door zijn volheid en zijn schoonheid.

Ik kan mij voorstellen, dat er veel mensen zijn, die schouderophalend zeggen: de mensheid? Ze protesteren, vechten, ze vloeken en stelen, zij gedragen zich eigenlijk als dieren en schijnen hun denkvermogen soms alleen te gebruiken als verontschuldiging voor de dierlijkheid die zij dan menselijk willen noemen.

Maar wanneer je verder kijkt, zie je dat die uiterlijkheden, zo goed als die verontschuldigungen en dat zelfbedrog, alleen maar een vage weergave zijn van een werkelijkheid die veel groter is.

Ik weet, dat het voor mensen moeilijk is te beseffen dat zelfs het volgens hen meest negatieve nog positief kan zijn. Toch heb ik mensen zien sterven in pijn, die juist daaraan een nieuwe grootheid ontleenden. Ik heb mensen zien lijden en gezien dat dit lijden hun wezen als een vuur veredelde en ontdeed van vele bijkomstigheden, zodat zij nadien meer bewust levend verder gingen.

Wanneer ik dit zie kan ik mij niet voorstellen, dat deze mensen daarvan zelf niets gemerkt hebben. En toch lijkt het zo te zijn.

Wij allen vormen één geheel. Je kunt niet zeggen: hier is een mens en daar is een mens, maar tussen beiden bestaan geen banden. Zij behoren beiden tot dezelfde cyclus van ontwikkeling, zijn op dezelfde wijze als wij allen geboren uit het goddelijke licht zelf. De eenheid die ons verbindt is voor ons allen, mens en geest, de enige weerkaatsing van het goddelijke licht, dat wij tot stand kunnen brengen.

Zeker, wie de vibrerende kracht kent die uitgaat van het onbekende middelpunt dat wij God noemen en zich voor een kort ogenblik in die lichtende golven dompelt, kan geen verschil meer maken tussen mensen en andere zaken.

Maar zelfs indien je dit slechts benadert, is alle menselijkheid een enkel geheel, dat hoogstens schijnbaar gebroken kan worden door verschillen van tijd en ruimte.

Maar zelfs wanneer je je als geest onderdompelt in het goddelijk trillend geheel van de werkelijkheid, blijf je gestalte, wezen, ego, weerkaatsing en ben je voor je besef nog steeds niet essentie zonder meer.

Toch besef je dan beter, dat de mensheid één geheel moet zijn, waarin het menselijk zijn alleen de waarden van het trillende licht der werkelijkheid weergeeft op een wijze, die je begrijpen kunt, waarmee je één kunt zijn op die wijze, een waarheid die je althans kunt benaderen.

Wanneer ik bij een enkele mens een kort ogenblik zie van schoonheid en vibrerende lichten weet ik weer: dit is deel van ons allen.

Wanneer ik zie dat een mens, die door de modder heen zich een weg zoekt in de voor hem belangrijke wereld van de materie, voor een kort ogenblik meer lichtend wordt, dan zeg ik mijzelf: Zie je, wij zijn misschien wel allen modder, maar dan in ieder geval geen modder waarin geen licht woont. Wij zijn licht, kracht, werkelijkheid.

Ik heb de mensen lief. Hoe kan ik anders? Hoe kan ik mensen haten en niet mijzelf mede haten? Hoe kan ik de mensheid verwerpen en niet gelijktijdig mijzelf veroordelen? Of ik wil of niet, door mijn ontwikkeling, door dat, wat ik nu ben, ben ik deel van de mensheid.

Mogelijk klinkt u dit alles als een filosofie of een verhaal, dat u zich nog niet geheel voor kunt stellen. Maar ik zeg u: Wij allen zijn één en dezelfde kracht en ook in onze schijn van verscheidenheid is er zoveel dat ons vereent, dat het dwaas zou zijn de kleine verschillen te tellen, terwijl wij wat ons vereent over het hoofd zien.

Ik houd van de mensheid niet om wat zij is. Want wat zij is, is de beperktheid waarin zij zich op aarde op dit moment uit. Ik houd niet van de mensheid om dat wat zij droomt, want in haar dromen compenseert zij alleen maar de onvolledigheden die zijzelf onbewust beleeft en ondergaat. Ik houd niet van de mensheid, om dat wat zij doet. Want veel van hetgeen een mens doet, is heel iets anders dan hij wil doen, wil zijn, wil kunnen. Ik houd van de mens om het licht, dat in hem leeft.

Ik geloof dat ik de gehele kosmos bemin om juist dit licht, dat overal in haar bestaat. Wat maakt het mij uit wie of wat je bent,

mens, wanneer er licht in je woont? Wat maakt het mij uit, hoever je je bewust blijft op de wervelende reis tussen het diepste duister en het hoogste licht, waarvan je stoffelijk leven hoogstens een fragment is.

Wat maakt het mij alles uit, mens? Je bent licht, licht dat vreugde schept, je bent licht dat brekende door de vele verwarringen van het menselijk zijn, schoonheid creëert, een schoonheid, zo onvoorstelbaar, zo doordringend en diep, dat het je soms verwondert, dat een mens, waarin die glans zich toont, niet tot de sterren kan zeggen: *Sta stil*, zodat de gehele kosmos voor een ogenblik ademloos wacht op zijn wil en woord.

Mens zijn is meer dan je denkt. Ik wil de mens niet zeggen, dat hij zoveel krachten en gaven heeft, al is dit waar. Want mensen plegen bezig te blijven met hun eigen beperktheid. Maar ik houd van de mensen, niet om dat wat zij leven, denken en dromen, maar om dat wat zij zijn: licht dat door vormen kenbaar wordt.

Orde der Verdraagzamen, Den Haag, 20 juni 1975